

Технології Soft Skills у сучасній освіті

Вікторія Коновалова

магістрантка ННІ психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Ольга Петрунько

доктор психологічних наук,

старший науковий співробітник, професор кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

ORCID: 0000-0001-9023-5265

Сучасний світ дедалі швидше змінюється, і з появою новітніх інформаційних технологій ці зміни одночасно відбуваються і відчуються в усіх сферах індивідуального і соціального життя окремих людей, соціальних груп і спільностей (в економіці, медицині, в сфері банкінгу, найму людей на роботу тощо). Безумовно, усі ці зміни не обходять освітні системи і процес освіти. Нині світ, в якому людство змушене жити, змінюється настільки стрімко, що знання вже не мають такої цінності, як раніше. Знання, інформація є нині надзвичайно доступними будь-кому і в будь-яких країнах світу, а крім того вони швидко застарівають і стають непотрібним і навіть шкідливим баластом на шляху людства до інформаційно-технологічного прогресу.

В сучасному світі багато робочих місць поступилися автоматизованим програмам. Відтак цінність знань і професіоналізму людини полягає не стільки в тому, скільки вона знає, а в тому, якими навичками (компетентностями і компетенціями) вона володіє, наскільки адаптивним і мобільним є її дії, поведінка, поводження в мінливих ситуаціях, як швидко вона здатна навчатися нового й опановувати нові технології, наскільки вона здатна бути гнучкою, емпатійною, комунікабельною. Нині дослідники в сфері організаційної, економічної, педагогічної психології дедалі більше уваги приділяють не так інтелекту, як загальній здібності людини (тобто її IQ), як такому його різновиду, як емоційний інтелект, і пропонують нові засоби і коефіцієнти для його вимірювання (вимірювання EQ) та нові технології його розвитку [2; 3].

Вважається, що чим розвинутіші так звані «гнучкі навички» (Soft Skills), тим адаптивнішою є людина, тим швидше вона засвоює необхідне і відхиляє непотрібне, тим краще вона почувається в сучасному соціумі (на роботі, в університеті, під час подорожей, коли їй доводиться занурюватися в реальність інших культур тощо), у власній домівці, з собою самою. Отже, Soft Skills-це:

- навички, які допомагають цікаво жити, успішно будувати кар'єру та близькі стосунки, бути успішним і комфортно почуватися;
- технології розвитку відповідних навичок, розвивати які можна в будь-якому віці, але найкраще розпочинати в шкільному.

У книзі «12 soft skills 21 століття» пропонується до розгляду 12 основних навичок [3].

1. Емоційний інтелект-як здатність до тлумачення і вираження емоцій,

керування ними та використання емоційної інформації на користь діяльності і мисленню. Ця навичка міцно перекликається з темою особистісних меж і вмінням, розрізняти своє від чужого, бути емпатійним.

2. Вміння бути вразливим-проявляти себе, бути хоробрим і водночас визнавати свою слабкість та вразливість. Це вміння «бути», а не «здаватися». Адже бути-це завжди складніше, це потребує мужності і відваги, це може бути боляче, але це і є справжнє життя.

3. Вміння помилятися і визнавати свої помилки, ставитися до випробовувань як до можливостей здобувати новий і необхідний досвід на шляху до успіху. На жаль, сучасна школа приділяє багато уваги помилкам, робить на цьому негативний акцент, і це призводить до того, що людина боїться помилятися. Багато хто з нас обирає не робити нічого, ніж зробити і отримати зауваги й несхвалення (навіть, якщо це несхвалення надходить не від оточення, а від власного «внутрішнього критика»).

4. Управління власними слабкостями (егоїзмом, страхом, лінощами), вміння розрізняти процеси саботажу та працювати з ними. Часто діти молодшого і середнього шкільного віку ще не мають необхідної сили волі, мотивації, щоб самотійно долати складнощі, не можуть управляти своїми слабкостями. Навіть дорослі не завжди можуть впоратися з власними страхами, лінню й прокрастинацією. Сила волі, здатність до вольової дії, вольові якості-це не успадковані якості. Їх розвиток потребує тренувань, часу й уваги до них.

5. Швидкість мислення-здатність розрізняють власне швидке мислення (воно працює автоматично, не вимагає зусиль) і повільне мислення (потребує аналізу, уваги). Докладніше про переваги одного і іншого можна почитати в книзі «Думай повільно, вирішуй швидко» [2].

6. Креативність-здатність створювати інноваційні ідеї, мислити широко, бачити в буденних речах щось нове. Це про наш внутрішній стан вільної дитини: відкритої, зацікавленої та здивованої різноманітністю життя.

7. Етичність-прагнення і здатність залишатися толерантним і людським у будь-якій ситуації. Коли на один щабель ставляться власна самоцінність і цінність іншої людини, коли є чітке усвідомлення того, що будь-чия свобода закінчується там, де починається свобода іншого.

8. Системність-здатність розуміти і концентруватися на зв'язках між елементами, знаходити спільне в подібних структурах та виводити закономірності у взаємодії різних систем: фінансових, людських, маркетингових, технічних, соціальних, культурних, етичних, фізіологічних тощо. Усвідомивши закономірності функціонування систем, можна навчитися ефективно прогнозувати їх дальший розвиток і поведінку та впливати на них.

9. Лідерство, уявлення про яке нині істотно змінюється. Нині виживає не найсильніший, не той хто може тиснути, змушувати, підкорити, залякувати. Люди йдуть за тим, хто щирий, хто шукає співпраці з іншими, бере на себе відповідальність та ризики. Лідери в наш час-це ті, хто сприймає конкуренцію як командну гру за спільну для всієї команди мету.

10. Адаптивність-гнучкі звички, які необхідні при зміні ситуації і, як наслідок, при зміні цілі, при необхідності зважати на нові «змінні», виробляти нові стратегії і ставити й відпрацьовувати нові задачі.

11. Комунікативність-як здатність до етичного спілкування на основі емпатійної формули та зворотного зв'язку.

12. Кооперація, співпраця-як здатність працювати в команді і вбачати в інших не конкурентів, а потенційних і реальних однодумців.

Отже, звернувши увагу в освітньому процесі, на розвиток soft skills цілком можемо готувати дітей, починаючи зі шкільного віку, до успішного і щасливого життя тут і тепер і в майбутньому.

Ключові слова: SOFT SKILLS; освіта; психологія.

Список використаних джерел

1. Браун Б. Стань сильнішим. Усвідомити, перемогти, змінити себе. Клуб сімейного дозвілля. 2016. 288 с.
2. Канеман Д. Думай медленно, решай быстро. Минск: Харвест, 2016. 312 с.
3. 12 soft skill 21 століття. Книга для натхнення и розвитку/ за ред. Азарова С., Чепенко О., Кратенко Л. Харьков: Монолит Bizz, 2021. 232 с.